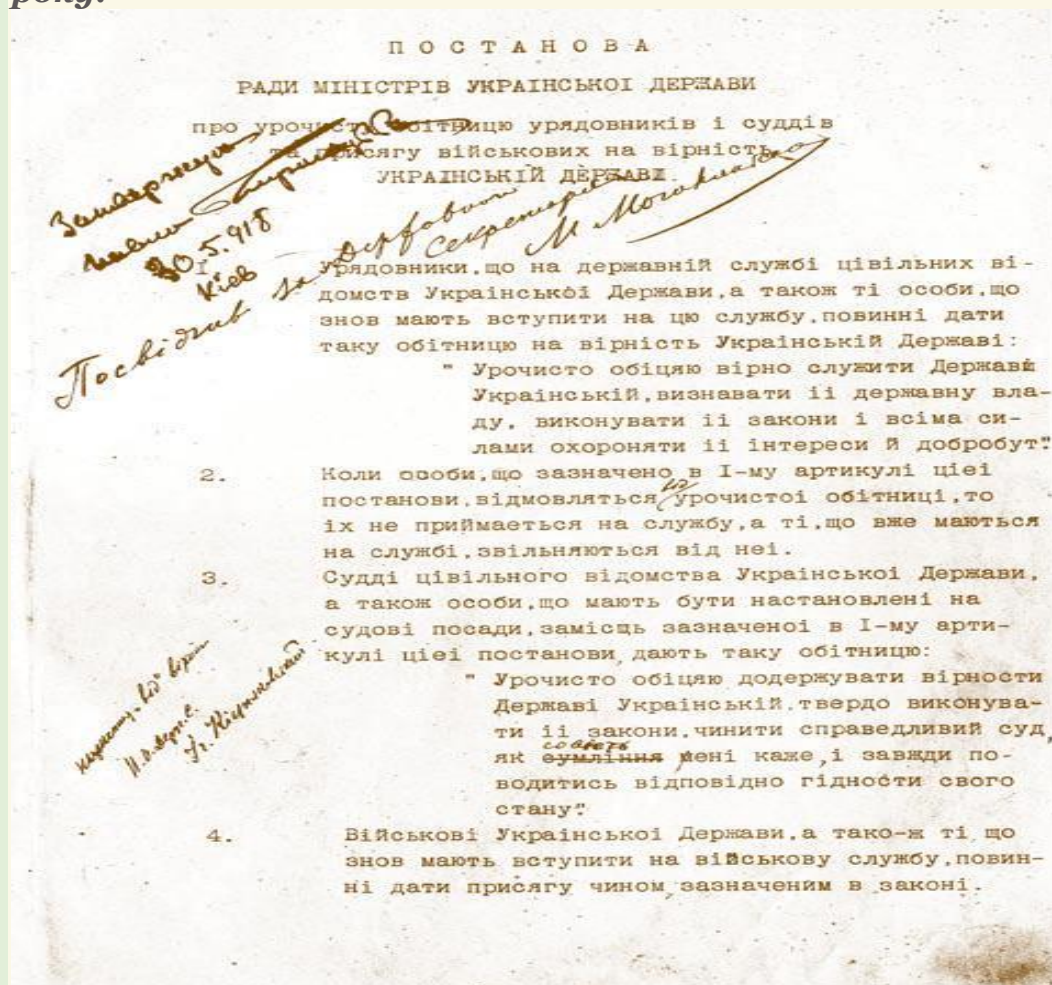

100-річчя

державної служби України

Інститут державної служби в її нинішньому розумінні (зі статусом державних службовців, уповноваженнями цих посадових осіб на здійснення функцій держави, а також отриманням ними заробітної плати з державного бюджету) з'явився 1918 року – за Гетьманату Павла Скоропадського, часів спроб у ХХ столітті побудови на теренах наших земель незалежної Української Держави. Від приходу до влади гетьмана Павла Скоропадського 29 квітня 1918 року було запущено активні державотворчі процеси, прийнято та значною мірою впроваджено цілу низку системних законів, які вперше в історії України на законодавчому рівні закріпили основу інституту державної служби. Чільне місце тут посідає Постанова Ради Міністрів Української Держави про урочисту обітницю урядників і суддів та присягу військових на вірність Українській Державі від 30 травня 1918 року.

НАКАЗ

30

22

ГЕ Т Ъ М А Н А В С Е І У К Р А І Н И

3 Травня 1918 р.

№1.

Згідно Статті 3-й Закону про Тимчасовий державний устрій
Української Держави призначаю Отаманом Ради Міністрів Ф.А.Д І -
З О Г У Б А і затвержую складний ним кабінет Міністрів в нижче-
зазначеному складі:

Отаман Ради Міністріів і Міністр Внутрішніх Справ і Т.
в . об.Міністра Пошт і Телеграфів Ф.А.Д і з о г у б .

Міністр Фінансів А.К. Р ж е п е ц ь к и й .

Міністр Торгу і Промісловости С.М. Г у т н и к .

Міністр Продовольчих Справ Ю.Ю.С о к о л о в с ь к и й .

Міністр Праці Ю. М. В а г н е р .

Міністр Народної Освіти і Т.В.об.

Міністр Закордонних Справ М.П.В а с и л е н к о .

Міністр Народнього Здоровія В.Ю.Л ю б и н с ь к и й .

Міністр Шляхів В.А.Б у т е н к о .

Міністр Судових Справ М.П.Ч у б и н с ь к и й .

Державний Контролер Г.Е.А ф а н а с ь е в .

Т.В.об.Міністра Військових Справ і Фльоту

Начальник Генерального Штабу С л і в і н с ь к и й .

ГЕ Т Ъ М А Н В С Е І У К Р А І Н И

Павло Скоропадський

Державний Секретарь

Михайло Тимкук

Згідно з оригіналом

Пашин

Протягом червня 1918 р. урочисту обітницю в основному склали службовці органів державної влади, працівники судових установ, військові. Урочисті обітниці державних службовців цілком корелювалися із присягою громадян Української Держави: «Обіцяю та заприсягаюсь бути завжди вірним Українській Державі, як своїй Батьківщині, охороняти інтереси держави і всіма силами допомагати її славі та розцвіту, не жалкуючи навіть і життя свого».

При цьому присяга не була лише символом – вона була обов'язковою умовою набуття статусу державного службовця. Даний елемент суттєво вирізняє державну службу за часів Павла Скоропадського від урядової служби у відомствах доби Української Центральної Ради, яка просто у відповідному законі проголосила збереження всіх урядових відомств Російської імперії, що існували на українських землях, і всіх службовців у них.

Для організації ефективної праці апарату відомств важливу роль відігравала законодавчо оформлена посадово-кваліфікаційна ієрархія. Вона забезпечувала правове регулювання відносин держави з працівником, внутрішньовідомчі владні прерогативи і пріоритети, визначала такі соціальні аспекти, як оплата праці, пенсії, пільги тощо. Законом про нормальний розпис утримання службовців у центральних урядових установах цивільних відомств від 26 червня 1918 року встановлювалася система класів посад та рангів пенсій урядовців, фактично – це аналог нинішніх категорій та рангів. Також глава Української Держави затвердив схему посадових окладів.

Закон про порядок призначення на урядову службу від 24 липня 1918 року визначав різні процедури призначення на посади, що залежали від їхньої «класи». Причому гетьманські призначення на вищі посади державних службовців (заступники міністрів, директори департаментів) мали попередньо узгоджуватися з Радою Міністрів.

З метою консолідації та розвитку історичної свідомості Українського народу, збереження національної пам'яті та належного відзначення і вшанування пам'ятних дат і ювілеїв постановою Верховної Ради України від 8 лютого 2018 року № 2287-VIII «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2018 році» встановлено поряд з іншими пам'ятними датами і ювілеями урочисто відзначити на державному рівні 30 травня 2018 року 100 років з дня формування української державної служби – ухвалення Закону про урочисту обітницю урядовців і суддів та присягу військових на вірність Українській Державі.

Сім фактів про формування української держслужби:

- Усі службовці міністерств ділилися на 10 посадових класів. Перший – мав лише голова уряду, II – міністри, III – їхні заступники, IV – директори департаментів. І так аж до X, який присвоювався практикантові. Цим законом встановлювалося й пенсійне забезпечення державних службовців. Пенсію першого рангу могли одержати прем'єр, міністри, їхні заступники. Загалом ранг пенсії відставав від посадового класу на 2-3 позиції. Найнижчим у міністерстві був сьомий пенсійний ранг.
- Перший законодавчий акт щодо оплати праці державних службовців був ухвалений Радою Міністрів 7 травня 1918 р. і стосувався лише вищих посадових осіб держави: гетьмана, прем'єр-міністра, міністрів та їхніх заступників. Особисте утримання гетьмана визначили у 8 тис. крб. на місяць, а також 10 тис. крб. на представницькі витрати.

Таким місячний оклад глави держави залишався аж до початку жовтня, коли Рада міністрів збільшила цю суму до 23 тис. крб. У травні також одноразово виділили 30 тис. крб для покриття видатків на початкове облаштування гетьмана.

- За законом від 26 червня 1918 р., річні посадові оклади були переглянуті у бік збільшення: прем'єр – 30 тис., міністр – 24 тис., заступник – 18 тис., директор департаменту – 15 тис., віце-директор і радник міністра – 12 тис., начальник відділу – 10 тис. крб. Далі йшли урядовці різних розрядів із діапазоном окладів від 9 до 3 тис. крб. На найнижчому щаблі міністерської ієрархічної драбини знаходилася посада практиканта з окладом у 1800 крб.
- Слід зазначити, що протягом майже всього функціонування Гетьманату посадові оклади службовців урядових установ не підвищувалися. Лише в умовах антигетьманського повстання 25 листопада Рада Міністрів встановила відсоткові надбавки до їхніх посадових окладів та одноразову допомогу з огляду на дорожнечу.
- Урядовцям-професорам надавалася можливість вести викладацьку роботу у вищих навчальних закладах. 1 листопада було врегульоване питання переходу державних службовців з одного відомства до іншого. Спираючись на відповідну статтю Зводу законів Російської імперії, уряд дозволив такі переміщення за взаємної згоди відомств. На такій же підставі в стаж державної служби зараховувалася праця в урядових установах Російської імперії, а також українських – часів УНР.
- Статус державних службовців мали й закордонні військово-санітарні комісії, які були направлені до Німеччини й Австро-Угорщини задля надання допомоги полоненим українським громадянам у справі повернення їх на батьківщину. Штат комісії налічував 10 осіб. Очолювати її мав військовий у званні полковника - V клас. Співробітники комісії – лікарі, фельдшери, перекладачі, діловоди мали – від VII до X класу посад. Крім річної платні, передбачалися також видатки на канцелярські, господарські потреби, найм житла тощо.
- Досить складним і диференційованим був механізм визначення оплати проїзду та добових під час відряджень. Насамперед вона залежала від класу посади. Міністри та їх заступники користувалися безплатним проїздом. Керівникам відомств, крім того надавався окремий вагон. Розміри добових залежали від посади, відстані, міст перебування та їх розряду. Київ, Харків, Одеса були визначені як найдорожчі для проживання і для них встановлювалися окремі добові – від 50 до 10 крб.

Наразі, ситуація в сучасній Україні докорінно відрізняється від 1918 року. Ми маємо ліпші передумови для створення професійної та політично неупередженої державної служби європейського зразка.

У сучасному ж розумінні державні службовці – це професійні менеджери і експерти, які сумлінно працюють в органах влади і беруть участь у вироблені, реалізації та оцінці ефективності здійснення державної політики. Від рівня їх майстерності та вміння, прозорості дій залежить ступінь задоволення законних інтересів громадян, авторитет держави, сталий розвиток країни та її конкурентоспроможність на міжнародній арені.